

Зарубіжні авторські зібрання

Джек

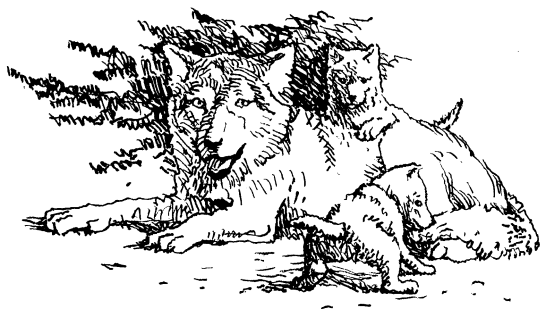
Лондон

Білий Зуб

Харків
«ФОЛІО»
2024

ЧАСТИНА ПЕРША

I

СЛІДОМ ЗА ПОЖИВОЮ

По обидва боки вкритої кригою річки стояв, наспившись, темний сосновий бір. Вітер позривав з дерев їхнє біле, виткане з інею вбрання, і вони схилилися одне до одного, чорні і зловісні в примерклому світлі сутінків. Навколо панувала глибока тиша. Це був пустинний край, без руху, без життя, такий самотній і холодний, що навіть сумом не віяло від нього. Там вчувався прихований сміх, страшніший за всякий сум, невеселий, як усмішка сфінкса, холодний, як мороз, і жорстокий, як неминучість. То невимовна мудрість віків сміялася з марності життя й життєвої боротьби. То була пустеля, дика крижана північна пустеля.

І все ж там жевріло занесене з іншого світу життя й кидало їй виклик. По замерзлій річці тяглася упряжка їздових, схожих на вовків собак. Їхня ще-

тиняста шерсть була вкрита інеем. З їхніх пашек клубочився пар і, замерзаючи в повітрі, осідав на них льодовими крижаними кристаликами. Упряж на собаках була з ременю, і ремінні ж посторонки були прикріплені до саней, що волоклися позаду. Сани були без полозів. Зроблені з товстої березової кори, вони всім сподом лежали на снігу. Передок саней загинався назад, щоб легше було відкидати хвилі м'якого снігу. На санях стояла міцно прив'язана вузька довгаста скриня. Там лежали ще деякі речі — укривала, сокира, кавник і сковорода, але насамперед впадала в око скриня.

Попереду собак на широких лижах пробивала дорогу людина. За саньми йшла друга людина. А на санях, у скрині, лежала третя людина, що скінчила свій шлях. Пустеля перемогла її і звалила. Вона не могла вже більше ні рухатися, ні змагатися. Пустеля не терпить руху. Життя ображає її, бо життя — це рух. А пустеля завжди намагається знищити рух. Вона обертає в лід воду, щоб та не текла в море, висмоктує сік з дерев, заморожуючи їх до самої серцевини; але найжорстокіше і найстрашніше вона катує і гнобить непокірну людину — людину, що найбільше з усіх істот буває життям і споконвіку бунтує проти закону, за яким усякий рух зрештою мусить припинитися.

Проте попереду й позаду саней, безстрашні й невгамовні, пробивалися далі крізь сніг двоє людей, що лишилися жити. Вони були загорнуті в хутра і м'які вичинені шкури. Вії, щоки й губи в них узялися такою густою намороззю від дихан-

ня, що облич їхніх не можна було й розгледіти. Вони нагадували примарних гробарів на похороні якогось духа. А втім, це були живі люди, які зайшли в край самоти, знущання й тиші, недосвідчені шукачі щастя, що сміливо вирушили у великі мандри, яким заманулося позмагатися з невідомим могутнім світом, таким далеким, чужим і бездушним, як безодня.

Вони йшли мовчки, зосереджуючи всі сили на фізичній напрузі. З усіх боків їх оточувала гнітюча німота. Ця німота тисла їм на серце, як глибока вода тисне на тіло водолаза. Вона гнобила їх своєю нескінченністю й непереможністю. Проникаючи в найпотаємніші куточки їхньої душі, вона вичавлювала звідти, як вичавлюють сік з винограду, всі марні пориви й захоплення, всю властиву людині гординю; і мандрівники побачили, що вони кволі й маленькі, що вони лише крихітні порошинки світу, безсилі й немудрі серед гри величезних сліпих сил і стихій.

Минула година, минула й друга. Бліде світло короткого похмурого дня вже почало пригасати, коли раптом у недвижному повітрі пролунало не виразне далеке виття. Воно швидко знялося вгору, тремтяче й напружене, і поволі завмерло. Можна було б подумати, що це зойк якоїсь загубленої душі, коли б у ньому не бриніла люта злість і голодна жадоба. Чоловік, що йшов попереду, оглянувся назад і зустрівся очима з товаришем. Розділені вузькою довгастою скринєю, вони кивнули один одному головою.

Невдовзі вони почули виття у відповідь першому, що, наче голкою, пронизало тишу. Люди прислухалися, звідки йшли ці звуки. Вони линули зі снігового простору десь позаду. Одразу ж почулося й третє виття, знову позад них, тільки трохи лівіше.

— Білле, вони женуться за нами, — сказав той, що йшов спереду.

Голос у нього був хрипкий і якийсь неприродний. Видно було, що він говорить через силу.

— Шукають поживи, — відповів другий. — Я давно вже не бачив жодного заячого сліду.

Вони знов замовкли, пильно прислухаючись до виття своїх переслідувачів.

Коли зовсім стемніло, вони завели собак у сосни край річки і отаборилися там на ніч. Поставлена коло вогнища труна правила і за лавку і за стіл. Собаки збилися до купи трохи далі від огню, гарчали, гризлися, але не виявляли найменшого поруху, щоб утекти в темряву.

— Поглянь, Генрі, як вони туляться до нас, — мовив Білл.

Генрі, присівши навпочіпки, ставив на вогонь кавник з грудками льоду. Він лише хитнув головою і не промовив ані слова, аж поки не примостився на труні й не почав їсти.

— Вони знають, як зберегти свою шкуру, — сказав він, — і воліють самі десь поживитися, ніж піти комусь на поживу. Розумні тварюки.

Білл похитав головою.

— А хто його зна!

Товариш Білла здивовано глянув на нього.

— Вперше чую від тебе, що собаки не розумні.

— Генрі, — сказав Білл, спокійно пережовуючи боби, — ти бачив, як вони гризлися, коли я їх годував?

— Гризлися більше, ніж звичайно, — погодився Генрі.

— А скільки в нас собак?

— Шість.

— Так, Генрі... — Білл спинився на мить, щоб надати більшої ваги своїм словам. — У нас шість собак. Я витяг з торби шість рибин. Дав кожному собаці по рибині, і все ж, Генрі, одному не вистачило.

— Значить, погано полічив.

— У нас шість собак, — байдуже повторив Білл, — і я витяг шість рибин. Одновухому не вистачило. Я вийняв для нього ще одну.

— Та в нас же тільки шість собак, — сказав Генрі.

— Генрі, я не кажу, що там були самі собаки, але семеро з'їло по рибині.

Генрі перестав жувати, глянув через вогнище на собак і полічив їх.

— Зараз їх тільки шість.

— Я бачив, як один побіг по снігу, — зі спокійною певністю відповів Білл. — Тоді було семеро.

Генрі жалісливо подивився на нього і мовив:

— Я буду страшенно радий, коли наша подорож нарешті скінчиться.

— Що ти цим хочеш сказати? — спитав Білл.

— А те, що оцей наш вантаж діє тобі на нерви і ти вже починаєш маячіти.

— Те саме і я подумав, — спокійно відповів Білл. — І коли помітив, як щось побігло, подивився на сніг і побачив сліди. Тоді я полічив собак, і на цей раз їх було шість. Сліди на снігу є й досі. Хочеш подивитися? Ходімо покажу.

Генрі мовчки жував. Запивши вечерю чашкою кави, він обтер рукою губи й сказав:

— То ти гадаєш, що то був...

З темряви долинуло протяжне жалісне виття, тужливе і люте. Генрі спинився, прислухався і, махнувши рукою в той бік, звідки воно чулося, доказав:

— ...один з них?

Білл кивнув головою.

— Інакше не може й бути. Ти ж і сам бачив, як казилися собаки.

Виття тепер долинало з усіх боків, і тиша перетворилася на справжнє пекло. Перелякані собаки, збившись до купи, так близько тиснулися до вогню, що аж пообсмалювали собі шерсть.

Білл підкинув дров і закурив люльку.

— Що це ти сидиш сам не свій? — спитав Генрі.

— Генрі... — Білл у задумі кілька разів затагся з люльки. — Генрі, я оце думаю, який він щасливий проти нас. — Він показав на скриню, на якій вони сиділи. — Якби після нашої смерті хтось прикрив наші тіла від собак камінням, і то було б щастя.

— Звичайно, у нас з тобою немає ні рідні, ні грошей, як у нього, — відповів Генрі. — Нас ніхто не повезе ховати в таку далечінь.

— Ось що ти мені скажи, Генрі. Він же був у себе в країні поважною особою і не мав ні в чому потреби: ні в їжі, ні в одежі. Чого ж його понесло на край світу? Ніяк не можу цього зрозуміти.

— Коли б сидів дома, напевне дожив би до глибокої старості, — погодився Генрі.

Білл хотів був щось сказати, та роздумав. Він мовчки показав рукою в п'їтму, що стїною обступила їх з усїх боків. У непроглядній чорнотї пала-ла, як жар, пара очей.

Генрі мовчки показав рукою на другу пару і на третю. Палаючі очі мов у коло взяли людей. Вони пересувалися з мїсця на мїсце, зникали і знову загоралися.

Серед собак зростала тривога, і в поривї панїчного страху вони підбїгали до самого вогнища й повзали в ногах у людей. Один собака потрапив у вогонь і заскавчав від болю й жаху. У повітрі запахло смаленою шерстю. Коло палаючих очей неспо-кїйно заворушилося і навіть відсунулося трохи далї, але як тїльки собаки вгамувалися, воно знову на-близилося.

— От бїда, Генрі, що нам нїчим стрїляти.

Бїлл докурив люльку й допомїг товаришеві роз-стелити хутра й укривала на сосновому гїллі, яке він розїклав на снїгу ще до вечерї. Генрі щось бурк-нув і почав роззуватися.

— Скїльки, ти кажеш, лишилося в нас патронів?

— Три, — відповів Білл. — От якби їх було триста! Тоді б я показав тим клятим...

Він сердито посварився кулаком туди, де світилися очі, і обережно примостив коло вогню свої мокасини.

— Хоч би вже мороз швидше пересівся, — заговорив він знову. — Ось уже два тижні, як тримається п'ятдесят градусів нижче нуля. Ох, я ж і шкодую, що пустився в цю мандрівку. Не до душі вона мені. Дорого б я дав, щоб вона вже скінчилася. Сиділи б ми тепер з тобою коло печі в Мак-Геррі й грали б у карти. Ось чого мені хочеться.

Генрі знову щось муркнув і ліг у свою постіль. Він уже задрімав, як раптом його розбудив голос товариша.

— Слухай, Генрі, коли той зайда прийшов і схопив рибу, чому собаки не кинулися на нього? Ось що не дає мені спокою.

— Ти, Білле, став щось надто нервовий, — почув він сонну відповідь. — Раніше я за тобою цього не помічав. Мовчи й спи, і завтра буде все гаразд. У тебе щось із шлунком. Ото він і не дає тобі спокою.

Невдовзі обидва поснули й важко задихали, лежачи поруч під кількома укривалами. Вогонь згасав, і кільце миготливих очей тісніше оточило табір. Коли якась пара цих жарин присувалася занадто близько, охоплені жахом собаки тиснулися до купи й люто гарчали. А одного разу вони зняли такий шалений гавкіт, що збудили Білла. Він обережно, щоб не потурбувати товариша, виліз із постелі й підкинув у вогонь гілля. Коли полум'я

розгорілося, коло блискучих очей відійшло далі. Білл глянув на собак, протер собі очі й придивився пильніше. Потім знову поліз під укривало.

— Генрі! — гукнув він. — Слухай, Генрі!

Генрі пробубонів щось спросоння й спитав:

— Ну що там таке?

— Нічого, — відповів Білл, — тільки їх там знову семеро. Я зараз їх полічив.

На це Генрі щось промимрив і знову захропів.

Уранці перший прокинувся Генрі й розбудив товариша. До світанку ще лишалося три години, хоч була вже шоста. У пітьмі Генрі заходився кухарювати, тим часом як Білл згортав укривала й готував у дорогу сани.

— Слухай, Генрі, — раптом спитав Білл, — скільки, ти кажеш, у нас собак?

— Шість.

— От і ні, — визивно заперечив Білл.

— Невже знову сім? — здивувався Генрі.

— Ні, п'ять. Один собака пропав.

Генрі вилаявся і, кинувши кухарське начиння, побіг рахувати собак.

— Твоя правда, Білле, — сказав він. — Товстун зник.

— Раз уже відбіг від табору, то зник як блискавка. За димом ми його однаково б не побачили.

— Та то вже дарма, — відповів Генрі. — Вони його з'їли живцем. Мабуть, скавчав у них у горлянці, хай їм біс.

— Це взагалі був якийсь дурний собака, — зауважив Білл.

— Але жоден дурний собака не пішов би на таке самогубство. — Генрі пильно поглянув на упряж, немов визначаючи особливості кожної з тварин. — Ручуся, що жоден з них не зробив би цього.

— Та їх і дрючком не відженеш від вогню, — погодився Білл. — Мені завжди здавалося, що з Товстуном щось негаразд.

II

ВОВЧИЦЯ

Люди поснідали, прив'язали до саней свою вбогу поклажу і, розпрощавшись з привітним вогнем, рушили в темряву. І знову залунало тужливо-лихе виття, немов хтось перегукувався крізь холод і пільму. Люди мовчали. Розвиднилось о дев'ятій годині. О дванадцятій небо на півдні зайнялося рожевим сьайвом. Але це ясне проміння швидко згасло. Навколо все посіріло, а о третій годині німий безлюдний край обгорнула своїм покровом полярна ніч.

Коли смеркло, хиже виття з правого, з лівого боку і ззаду залунало зовсім близько, так близько, що на зморених собак раз-у-раз нападав сліпий нестримний жак.

В одну з таких хвилин, коли трохи заспокоєних тварин пощастило знову загнати в посторонки, Білл сказав:

— Хоч би вже вони натрапили на якусь дичину й дали нам спокій.

— Та це справді страшенно впливає на нерви, — співчутливо відповів Генрі.

Більше вони не перемовилися й словом, аж поки не спинилися на ніч.

Генрі, нахилившись над вогнем, підкладав лід у горщик з бобами, коли раптом здригнувся, почувши звук удару, вигук Білла й пронизливе скавчання. Він випростався й побачив, як по снігу промайнула якась тінь і поринула в морок. Білл стояв серед собак і вдоволений, і якийсь приголомшений. В одній руці у нього був здоровенний дрючок, а в другій — хвіст од в'яленої риби.

— Половину таки вкрав, — сказав він. — За те ж я його і вгрів! Чув, як заскавчав?

— А який він на вигляд? — спитав Генрі.

— Не розгледів. Знаю тільки, що чотири ноги, паща й шерсть — зовсім як у собаки.

— Певне, приручений вовк.

— Та ще який приручений, чортяка! Приходить, коли годують собак, і хапає свою частку.

Коли вони, повечерявши, сиділи на довгій скрині й курили люльки, блискучі очі оточили їх ще вужчим колом.

— Хоч би вже вони натрапили на лосів і залишили нас, — мовив Білл.

Генрі щось муркнув, не зовсім співчутливе, і хвилин п'ятнадцять обидва мовчали. Генрі дивився на вогонь, а Білл на коло очей, що світилися в пільмі одразу ж за вогнищем.

— Невже ми ніколи не доберемося до Мак-Геррі? — знову почав він.

ЗМІСТ

БІЛИЙ ЗУБ

ЧАСТИНА ПЕРША

<i>I.</i> Слідом за поживою	5
<i>II.</i> Вовчиця	14
<i>III.</i> Голодне виття	27

ЧАСТИНА ДРУГА

<i>I.</i> Бій зубами	40
<i>II.</i> Лігво	51
<i>III.</i> Сіре вовчєня	61
<i>IV.</i> Стіна світу	68
<i>V.</i> Закон здобичі	81

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

<i>I.</i> Творці вогню	88
<i>II.</i> Неволя	101
<i>III.</i> Відцуралися!	110
<i>IV.</i> Слідами людей	116
<i>V.</i> Договір	123
<i>VI.</i> Голод	133

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

<i>I.</i> Ворог своєму родові	144
<i>II.</i> Красєнь Сміт	155

<i>III.</i> Царство ненависті	165
<i>IV.</i> Чіпка смерть	171
<i>V.</i> Непогамовний	185
<i>VI.</i> Улюблений господар	192

ЧАСТИНА П'ЯТА

<i>I.</i> Далека путь	208
<i>II.</i> Південний край	214
<i>III.</i> Володіння людей	221
<i>IV.</i> Голос крові	235
<i>V.</i> Приспаний вовк	242

Геніальний бродяга, моряк і письменник.

<i>Тетяна Надозірна</i>	254
Примітки. <i>Тетяна Надозірна</i>	262